

ĐỒ-VĂN-Y
QUAN-LÝ
 Giá bán nhật trình
AN-HÀ
 Trọn năm..... 6.000
 Sáu tháng..... 3.000
 Giá bán riêng nhật
 trình L'APPEL
 Trọn năm..... 6.000
 Sáu tháng..... 3.000
 Giá bán chung hai bên
 Trọn năm..... 10.000
 Sáu tháng..... 6.000

AN-HÀ-BÁO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NG DE L'APPEL

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles
NHÀ BÁO Ở TAI ĐƯƠNG - Boulevard Delancey - Genève
Directeur Politique **TRẦN-ĐẠC-NGH A**

DEPOT
INDOCHINE
N° 000

PHẠM-KÝ-XUONG
CHỦ-BỘY

Về việc mua bán hay là
mua nhật-trình hay là gởi
bài đăng báo xin đề thơ
cho M. ĐỒ-VĂN-Y quản-ly
Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gởi 46 tiền
luôn, bản-quản lấy làm
thảm cảm.

VỀ VIỆC THIÊU MINH

Câu ông Đại-sư Hòa-thượng ở chùa Viên-thông tại Huế

Đã hơn một tháng nay các báo tây nam trong Nam ngoài Bắc hằng đề dư luận về việc ông Hoàng-Nguyễn Hòa-thượng Đại-sư tính lên giảng học tự thiêu lấy mình để giải rỗi Trần-tục về cảnh Thiên-thai nương theo chơn phật mà tự tại tiêu-diêu đời đời hạnh hưởng phước lành.....

Ngày ông tính lên giảng hòa là ngày rằm tháng tư Anam năm nay nhâm ngày 26 Mai 1926; nhưng mà vì chữ công lý nhưn đạo, phần nhiều thiên hạ hiệp ý cùng chánh-phủ Bảo-hộ đóng ra ngân cãng chàng dành để cho ông tự sát lấy mình như vậy. Bởi thế sự thiêu-minh của ông hiện nay đã bắt thành; nhưng ma: nghe đâu: vì lời nguyện xưa cùng phật, đến 47 tuổi tại phật tự ủy bình hải, nên ông đã tuyệt cốc chỉ dùng một chut ít rau luộc rồi lán lán ông sẽ giết đang tại-thực cho đến giờ cuối cùng của ông.

Sở là ông Đại-sư này buổi thiêu-thời vừa đến 40 tuổi đã xá thân cầu đạo vào thọ phật qui y làm đệ-tử của một vị Hòa-thượng ở chùa Viên-Thông này. Ông hết lòng mộ đạo tu trí, sớm khuya tụng niệm, lại hòa-nguyện chơn phật dài chừng đến 47 tuổi thì phải thoát thi-hải hòa về cõi phật. Ông ở tu trong chùa này hết lòng đem cái đơm-lực bình sinh để vùng bởi cửa phật, cứu trợ người nghèo, đường nuôi kẻ bệnh, ông cũng không từ nan. Nhờ sự cực-nhọc công dạy, thông minh mẫn-đạt mà ông được tôn chức Hòa-thượng Đại-sư bấy lâu, lại được đệ-tử phục-tung triều-miền. Thật ông là một vị chơn tu theo phật giáo, quyết lòng làm lễ "Tra-ly" (trong kinh phật nói chơn Phạn là lễ lên ngôi trên giảng hòa) rồi tự đốt mình để khỏi kip luân hồi, khỏi nhiệm cuộc dương-trần chàng tam đêu phi thị..... Ông cái lòng mộ đạo tu hành đến thế thật cũng là tuyệt phẩm, ít ai bì được! Chúng ta đối với cái đạo-hạnh của vị Đại-sư Hòa-thượng Hoàng-Nguyễn đây, thì chúng ta chỉ khâm phục, thánh-kính, triêu-miền thương-yêu ông hoài hoài trong lòng chúng ta vậy.

Luôn đây xin lược biên sự tích cái cảnh chùa Viên-Thông là một cảnh chùa đồ sộ lớn như ở Kinh-đó nước nhà ta cho khán quan xem cho biết.

Cảnh chùa Viên-Thông ở Kinh-đô Huế là một cảnh chùa tối cổ. Nguyên tích cảnh chùa này lập ra năm 1765 nhâm trào vua Lê-cảnh-Hưng bởi một vị Hòa-thượng khách trú đạo hiệu là Liêu-Quang. Đền này tính ra được 161 năm. Lúc bấy giờ người nước Nam ta chưa lấy đạo-phật là một tôn-giao của toàn dân trong nước. Hòa-Thượng Liêu-Quang thông-thạo kinh luật gia giện có ý đem phật-giáo mà truyền bá cho quốc dân ta. Ngài lập chùa ra nơi chơn núi nhỏ kia, lựa chỗ cây cao huyền-vũ, khuật-tịch, u-nhàn, thế-gian ít được đề hước vào chỗ thanh tịnh đó. Ngài đặt tên cảnh chùa đó là "Thiên-thông-tự". Chẳng bao lâu bá tánh lán lán mộ theo phật-giáo xin vào làm đệ-tử của ngài thật là đông. Tuy là dâng thông thương vào chùa có một cái dằng hèm nhỏ hẹp, cây là phủ che bù-bịch, đi thì phải vệt cỏ hai bên ra mà đi mới được; nhưng mà vì lòng mộ đạo, nên dân chúng cũng thường đến dâng hương cúng phật cãng ngày cãng đông đảo.

Đền năm chùa Nguyễn đóng đô tại Thanh-hóa, vua cung đình-thần có đến viếng chùa Thiên-thông, thầy cũ-chỉ tu hành thì đức-Vua cãng đình thần thầy đều khâm phục ông Hòa-thượng Liêu-Quang tam. Từ đó cái danh chơn tu của ngài cãng vinh-diệu thêm nữa. Nhưn lúc trung-thu Đức-vua, đức Hoàng-hậu có các ông Hoàng và các bà công-chúa cung đình thân hầu hạ đi dạo chơi; lúc tới ngang chùa xe giá vua ngừng trước chùa, nhằm lúc ông Hòa-thượng đang dung bữa cơm, ngài ăn cơm và rau luộc mà thôi. Thấy long-gia ngự trước chùa, ông Liêu-Quang beu buồn đũa, đem chén cơm đầu dưới bàn rồi chạy ra tiếp-rước vua, vua bèn vào truyền lệnh đình gia giầy lác ngồi ngoài cổng dưới bóng cây kê bên chùa. Trong lúc ngài hầu chuyện cùng vua thì có một bà công-chúa còn trẻ tuổi, vì lúc mới vào chùa thì bà đã thấy ông Hòa-thượng đang ngồi ăn cơm, lại lúc bấy giờ bà cũng có ý tặc-mạch coi cho biết chơi, nên lên lại chỗ ngài ngồi khi này kiễm dưới bàn gặp được chén cơm và rau luộc mà thôi; bà lấy làm cảm động cho ngài ăn uống cực khổ như vậy, nên bà lấy ra ba nén vàng để trong chén cơm có ý cho ngài được mua vật thực cho ngon mà dung bữa. Bà công

chùa làm như vậy mà chẳng có ai thầy chỉ-ráo. Lúc vua cùng Hoàng-hậu với đình thần ngự giá về cung, ông Hòa-thượng trở vô tiếp dung bữa an của ngài lại, khi kéo chén cơm ra, ngài gặp ba nén vàng thì lấy làm lạ bèn hô lên và kêu hỏi các đệ-tử trong chùa coi vàng ấy ở tay ai đem để đó? Hỏi hoài mà chẳng có ai nói thầy biết chi hết; rồi lại ngài kêu hỏi các đệ-tử lại ngài nói vàng này đem đến bởi một cái tay bí-mật kia muốn làm cho ngài mang tiếng như tham của.

Vậy thì ngài nhưn định không ở trong chùa này nữa, ngài một lòng thành-tĩnh tu hành quyết tâm cho thầy phật. Nay ngài xin giao chùa này lại cho các đệ-tử và hãy dung vàng này mà mua hương-dang mà cúng phật. Nói xong, ngài đứng trước ban thờ phật mà tụng kinh giầy lác; đoạn bỏ chùa đó ra đi; đệ-tử cảm ngài lại thế nào cũng không được.

Ngài đi một mình thàng vô núi, vô rừng; sau lại hay tin rằng ngài đến núi Kim-sơn (hiệu giờ gan làng của Đức Khai-Định) ngài lập một canh chùa nữa để hiệu là "Thiên-Thai" đến nay hay còn đó. Lúc giặc Tây-sơn khởi lên thì chùa Thiên-Thai này bị giặc phá sập, vì Tây-sơn nghĩ chùa ấy là chỗ dinh trú của chùa tới nhà Nguyễn. Qua đền trào vua Minh-Mạng thì chùa này sung tu lại tới đẹp, cái tên lại là chùa Viên-Thông kêu mãi đến bây giờ. Từ đó đến nay các vị Hòa-thượng nối chí nhau, ông này thác ông khác thế, lán lực cho đến nay tới phiên ông Hòa-thượng Đại-sư phấp danh là Hoàng-Nguyễn đây quyết lên giảng hòa thiêu mình giết hẳn trần duyên về miêng cực-lạc; việc chẳng được thành, liền nay tuy nghe rằng ông đã tuyệt-cốc, nhưng mà ông cũng còn sống ở chơn Dương-trần này chưa được thoát vòng khổ hải!!!

Thơ ông-rời

Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Huỳnh-phi-Hồ phất Trụ đầu Châu
Nghĩ thương Phi-Hồ phất làm trai
Cánh nhích nên lòng-ười đời hải
Cùng tư muốn ngơ từ dưới gỏi
Oan hôn lại chạnh màu-trên đài

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Thơ ông-rời
Cao vời-vợi, lên mình-mông
Già trẻ thấy đều kinh-oi-ong.
Che phủ giang san dựng cỏ châu
Bao trum nhơn-vật bị chìm lũng
Lối-dinh nổi trên gia-ian ốc
Vô lý ra on trẻ đẹp lợg
Lũ ếch hep lăm ngời lấy giếng
Ngành trong trí tưởng-ứng bằng nông!

Văn uyển

Đay quom về Trụ cùng chằng đã
Dục ngựa qua Châu thế phải nơi
Chau tiếng phàn thân gan ruột heo
Ngay gian phủ có lượng cáo dầy

Huỳnh-phi-Hồ qui Châu
Tám lòng ngay thảo để quên đầu
Chằng đá cho nên thế phải đầu
Cam phận lời cùng trời đất bạc
Bếm mình gởi với nước non Châu
Ngựa Hổ chim Việt hàng mung tướng
Cá khổi dài mây hã đơm cầu
Hay dở khen chê còn lăm lúc
Sử xanh chép để chuyên dài lâu

Nói lẻo thơ
Cha là ông Phủ, chú ông Nghè
Nói lẻo trên trời dưới đất nghe
Sức mạnh Hạng-Vương thời nĩa cdi
Gặp cò Đê-Thích chấp hai xe
Bước ngang qua biển cầm tùn lại
Nhảy thốt lên non bắt rai về
Tiền chất trong nhà không biết mấy
Một lần chế chuỗi hệ trên tre

Láo quá hơn nữa
Gầy dưng tu ra trước đá lâu
Khi sanh Đàng-Cổ hơi còn sau
Đông-nam đất lở bởi lem mắt
Tây-bất trời nghiêng đổ sỏi đầu
Đanh-Tổ sống lâu, lau có mấy...?
Tê-Thiên sức mạnh, mạnh gì đầu...?
Thế gian nghe nói ngơ không thiệt
Giả-Các thiêu mưu phải tới cau.

Giác thế tân tân
Giờ ngo, tán-tiền, Chùa Phiến-Ngoá,
giảng ca rằng: Chớ cười, chớ lảng??
Vẹn trời tiếng nhận kêu, trên óc hao
[quang chói rạng,
Mình ngồi hạt trắng liện bay, tay nắm
[nhanh hoa tươi lảng
Xướng máy lảnh, vào miếu thánh,
Bát ngát mùi hương, rõ ràng đản hạnh

Thơ rằng:
Tần hay loạn tanh chớ sa mé,
Sắc hại muốn phan phải biết ghé,
Tài gọi bạc bai hư san-nhiệp,
Khí sanh tranh đấu luy nhiều bề.

Bài ca từu, sắc, tài, khí.
Hương, rượu, rượ; thoi, thoi, thoi,
[quynh-tương lên ứng khác mùi hôi,
tượng phàm hay loạn tành, men độc
[khô gln lời,
Thân bởi men mà luy, danh tại rượ
[mà trời,
Vua vô ghé rượ ngon rất phải, ké
[phàm ưa men độc than ôi,
Khuyên chớ sanh tại Ly-Bạch, thiệt
[Thanh-Liên trên thế không đời,
Sắc, sắc, sắc; chừa, chừa, chừa,
[chàng vương thì lảnh, lờ đưng ưa,
Chàng nhùng vô ích, thiệt là hải cơ
[thừa,
Tránh sắc danh vinh hiển, tham sắc
[họa dây-dây,
Giả vẹn Trời cho phước, su đâm hoa
[không vừa
Nếu chẳng nghe lời ta dạy bảo, id
[đem tên đưng uống đời chưa?
Tát, tát, tát; tai, tai, tai, những ké
[tham tài-họa rất đái,
Mẹ sanh nào thấy tay cầm của, thóc

Thơ rằng:
Tần hay loạn tanh chớ sa mé,
Sắc hại muốn phan phải biết ghé,
Tài gọi bạc bai hư san-nhiệp,
Khí sanh tranh đấu luy nhiều bề.

Thơ rằng:
Tần hay loạn tanh chớ sa mé,
Sắc hại muốn phan phải biết ghé,
Tài gọi bạc bai hư san-nhiệp,
Khí sanh tranh đấu luy nhiều bề.

Tri-Trung-Hòa

Đại-Dược-Phòng Cấntho
TAM SẮC BỒ HOÀN trị các chứng hư
nhược, đờn-ong, đờn-bà, con nít
đều dùng được cả, đờn-bà không có
con, uống lâu sẽ có con, v.v. mỗi
ve.....14.50

CƠ MỤI ĐIỀU KINH BẠCH BÀI HOÀN
trị chứng đờn-bà đàng kinh nguyệt
không đều, huyết bạc; mỗi ve.....14.00
BỒ PHIE THẮNG DƯỢC ANHỮY TRỊ chứng
ho ra hư huyết, mỗi ve.....09.10
HỎA ĐAM CHỈ KHAI TĂNG TRỊ chứng ho
lao, ho gió, mỗi bao.....0.10

NGŨ LÂM BẠCH THƯỚC HOÀN TRỊ chứng
xiết-trước, bạch-trước, huyết trước,
lâm trước, mỗi ve.....0.40

U KÊ BẠCH PHỤNG HOÀN TRỊ chứng
hư thai, tiểu sáng, kinh nguyệt bất
đều.....1 hộp 2 hoàn.....0.60
1 hộp 4 hoàn.....1.20

DƯƠNG HUYẾT BỒ THẬN THẮP TRỊ
chứng than-thể suy nhược, bỏ dương
nguyên khí, mỗi ve.....0.60

LIÊU NHỊ TIỂU THỂ LỢ TRỊ chứng cam
lich con nít ăn uống không tiêu mỗi
ve.....0.50

BÁC BỮU NHẬN DƯỢC TRỊ bệnh con
mắt hai lăm, mỗi ve.....0.50

THANH TANG BỒ TẢ HOÀN THƯỚC BỔ TẢ
mỗi ve.....0.10

LẬP CHỈ THANG THÔNG MỖI CHỈ...0.10
TIỂU NHỊ CAM-TIỂU TĂNG THUỐC SÁNG
lãi mỗi chỉ.....0.10

NHƠN SÂM BẢO SIỀNG MỖI CHỈ...0.30
HỒNG BẠCH LỢI CƯỜNG MỖI CHỈ...0.20

TRÍ-TRUNG-HÒA
Tiệm thuốc bắc, tại đường cầu lán
lực-tĩnh số tại 32 CĂN-THU

[chàng đem theo để chùng xai.
Bây đồ bác, dăm bạc bài, tham thắm
[lời lỏ nói không sai,
Hết qui ra hèn đã dưng số, đời giâu,
[lâm khó bởi vì ai!
Phải biết lên tai như phân thỏ,
[chàng nên khắc bạc chớ lo xai,
Đưng mong lòng dục của, chớ sanh
[kẻ lường ai,
Bây chước hại người mình luy trước,
[chắc chi xáo trá dưng sanh tai,
Cứ lể chánh, ở cần an kiem, Trời cho
[có lộc để liêu xai
Nếu chẳng nghe lời ta dạy bảo, tham
[tai tới chết tại mang tai,
Khí, khí, khí; dân, dân, dân, nhĩn
[thời khổi nhục thế thường ran
Việc lớn bỏ qua, nhỏ chẳng kể, ngoai
[tai giờ thoi, khõe hay chẳng ?
Trời kẻ hơn hào theo xúc phụn,
[lãnh thân dân trí dưng tình thân,
Nó nói dưng người, lòng hơn hờ, có
[người hiệp nó chẳng ai ngàn,
Mình không đầu khầu chi cho mệt, cợ
[kẻ báo thù khõe lăm chẳng ?
Chừng ấy ở ngoai coi mới toại, phép
[Trời báo-ứng thiệt chẳng
Gom tên sắc, với khí tài, lổn đều
[độc hại chẳng hề sai,
Bón vách tường nỡ dưng nhỡ khổi,
[thanh nhơn vô sự rất khoan thai,
Nghe tiếng là khuyển có ích, cái lờ
[ta dạy, phải mang tai,
Gần lén hạt, kiểu trần-ai, lời dãn
[đình-ninh để một bát
Vi bằng con dưng khí khõe gặp, hắt
[lòng dạy nỡ thiệt không nãi

LỖ-TRÍ-THAM

Thiên nhậm

Ông Nguyễn-văn-Tây nhậm hàng Tri-huyện hành sự tại Tòa-bộ Cảnh-tho mới đức lệnh di ngôi Chủ-quản quận Tịnh-biên tỉnh Châu-dộc.

Quan-huyện Tây thất là một ông quan tâm tình hòa thuận thuận hậu; trước kia ông ở tỉnh Sóc-trang đời tại Cảnh-tho vừa được 3, 4 năm nay - cứ hành ông đời dài với mọi người đều lời đầu nhỏ cũng thường giữ một mực ôn hòa nhậm.

Cho hay: chức tằng bồng hồ thì, câu thủy thổ quốc dân, nay ông đức lệnh di tỉnh khác, những thân bằng quyến hữu của ông vì bấy lâu quen thuộc nhau, thương mến nhau - đã biết: chẳng phải là xa cách nhau hoài mà khổ cùng nhau hiệp một; nhưng mà tình lưu khứ lúc tiền hành, chén rượu quang-hả, đối lời vịnh chúc... là khi cùng ngậm-người trong dạ lúc phân tay nhau, kẻ lên xe người đứng ngóng!!

Vì tình tri-thực cùng quan Huyện Nguyễn-văn-Nhìn. Bôn-ban xin kính chúc cho ngài và quý-quyên ngài được nhứt lộ phước lành, vạn sự như ý - đến trên nhậm quận Tịnh-biên bủa nhơn đức cho chúng dân nhuần gọi.

An-Hà

SOCTRANG

Một tiệc tiền hành

Ngày 17 Juin 1926 hay tin quan Huyện-Tây đang hành chánh tại tòa Hộ-Cảnh-tho đức lệnh di ngôi quận Tịnh-Biên, quí ông, quí thầy có thiết lập tiệc đãi ngài tại nhà quan huyện hàm Ông-hưng-Ký. Bữa đó viên quan quí chức là tựa đủ mặt, lúc xe hơi trên Cảnh-tho xuống vừa tới, thì tiếng nhạc ngũ âm trời đất, tiếng pháo nổ rền tai, chủ khách bắt tay mừng rỡ, kẻ vui vầy tiệc ngọc, nói cười lẫn lộn xem ra có vẻ hậu hĩnh lắm. Mãng tiệc Ông Huyện Ông-hưng-Ký đứng vậy to linh chúc cho quan Huyện thượng lộ bình an cũng cao thăng quởn trước. Quan Huyện Tây đáp tạ ơn và chúc cho quí quan: trên đường quan yếu dưới dân chuộc, và dâng vạn sự như ý, trong tiệc về tay nghe lớp lớp, ngoài thì pháo nổ vang rền, âm nhạc rộn rã, rồi lần hồi bắt tay giải tử trở gót.

Còn tại nhà hàng NAM-SANH quí thầy: M.M. Trang sở tạo tác, Tinh thơ ký Góa-bố, Lý, Tập, sim-di-Vàng thông-ngôn trang sự, cũng có chưng dọn rất nên huê lệ; khi nghe dứt tiếng pháo nơi nhà ông Huyện hàm, 2 thầy thân hành đến ở quan huyện Tây xin vui lòng dời gót đến nhà hàng đang nhậm cái lễ tiền hành; khi quan huyện đến nơi thì quí thầy bước ra nghinh tiếp; có một ông đi cùng quan huyện cũng vui vẻ.

Khi an tọa đứng tựa Sâm-banh rồi; thì Mr. Kim-di-Vàng, đứng vậy xin thay mặt cho quí thầy dâng lễ vật lễ tiền hành Quan-Huyện-Thư Quan-Huyện, hôm nay anh em chúng tôi đứng đứng trước mặt ông đây thì trong lòng rất phôi-phở. thật là mừng này còn có mừng nào cho hơn, mừng Quan-Huyện đang bỏ đi ngôi chủ-quản Cảnh-tho, nhưng nghĩ vì cái sự vui mừng hôm nay bao nhiêu, rồi ngày mai này uô hóa ra buổi bầy nhieu, ông đi Tjeb-Biên không phải như ngày ông còn lại Cảnh-tho lên xuống không mấy lúc, vậy trong bụng chúng tôi vui rồi lại buồn, nên chúng tôi tưởng ngàn lời muốn tiếng cũng không qua sự thất thab, vậy xin ông cùng lý sâm-banh này mà chúc cho lòng các em và kính mừng cho ông cùng bửu quyền hai chữ bình an, và

xin ông (?) đi với ông cùng vui lòng với anh em chúng tôi vậy. Quan-Huyện đáp lời: các em, các chàng phải đứng đây mời thầy rõ lòng các em qua thường trần trọng đến cái lòng trung tình của các em luôn, qua xem các em như qua, đến đầu qua ngó lại không thấy các em thì qua đau có vui, đau đơn thay cho kẻ đi người ở; nhưng mà trong vòng quan lại đi đi lại lại cũng chẳng lạ gì; nay tuy qua xa cách các em rồi chờ kỳ trung như qua ở gần các em vậy, thời thì các em ở lại rằng mà chuyện cần phân sự, miêng là còn trời, còn nước, còn non, hết lang rồi biệp xưa nay cũng thường.

—Trời thì mưa rì rả, đêm lại cũng khuya, đôi ba hiệp bắt tay giả từ dường như không nổ, kẻ ở còn đứng ngó theo, người đi còn trông lại, cho đến khi khuất bóng mới chịu thôi...

Đấy kỳ giả xin nhắc lại ngày trước Mr. Tây lừng chánh tại Sóc-trang có hơn mười mấy năm dư, trên thuận dưới hòa, khi nghỉ dặng vinh thăng Tri-huyện thì phải dời đi tỉnh Cảnh-tho trong thân bằng quyến hữu hay tin ấy, có thiết đãi liên liên trời cả tuần lễ, nay hay được tin ngài đi ngôi chủ-quản thì quí ông quí thầy ở tại Sóc-trang tiếp đãi một lần nữa. Thế thì cái nhơn tình của ngài cư xử với mọi người thế nào, kỹ giả không cần bình phẩm, tưởng cũng nên lấy đó làm gương soi lòng vậy.

K.B.G. (lai cáo)

Truyện Bà Công-chúa Huyện-Trang đời Trần

Nước Nam ta lúc vua Trần-Anh-Tông trị vì có ý muốn mở-mang bực cho nước nhà được thêm giàu thanh. Vua xét ra những nơi có thể mở-mang, thì không có nơi nào bằng phía nam là nước Chiêm-thành. Vua bèn xuống lệnh ngự giá sang chơi nước Chiêm-thành, ấy là, vua miron tiếng đi chơi, chờ kỳ trung sẽ quan-sốt hình thể nước ấy. Thật là có ý sâu sắc lắm đó.

Khi vua Anh-Tông ngự đến kinh đô nước Chiêm-Thành, thì vua nước đó là Chế-Mân tiếp giá trong hậu. Nhơn vì lúc bấy giờ Chế-Mân đang lo kiếm một vị thừa-hầu cho đẹp-dẽ, nên có ý muốn cầu thân với hoàng-thất nhà Trần và lịnh nguyên dưng cháu ở và cháu Lý mới làm lễ sinh (cháu ở và cháu Lý hiện giờ kêu lại là lịnh Thừa-thiên, Quảng-Nam và Quảng-trị đó).

Vua Anh-Tông nghĩ rằng: hai cháu đó là chỗ yếu-hiểm phía Nam nước Nam ta, nếu không dùng võ-lực thiên quân bách tướng đến mà đánh, thì không dễ gì lấy được; nhơn vậy, đem một người con gái mà gả cho vua Chế-Mân tại được liền 2 cháu ở và Lý, thật là một cơ-hội nên lợi-dùng lắm. So lợi sánh hại như thế, vua bèn chịu lời hứa gả Huyện-Trang công-chúa mà thừa phục 2 cháu.

Mùa hạ năm Bình-ngũ niên hiệu Long-Hưng thứ 15 (1306) vua nhà Trần bèn gả bà Huyện-Trang công-chúa cho vua nước Chiêm-Thành, thì các quan ai nấy đều thương tiếc nhành vàng là ngọc nở nào đem ra mà gả cho kẻ khác giống khác nổi. Nên lúc đó có lời tục-diệu như vậy: Tiếc thay cây quế trong rừng để cho hàng mần thặng mừng nó leo... Chín là tiếc nhan sắc của một bà Công-chúa mà gả duyên nhâm chỗ không xứng đôi như vậy.

Vua thấy các quan càng giận càng có ý buồn, nhưng vì mình trời đã nhận lời với Chế-Mân rồi, không lẽ dời lại khác được. Hoàng-chi-lấy quốc-gia đại sự mà kể, thì mượn một mảnh hồng nhan mà dời được non sông trăm dặm, lợi dân ích quốc thì có gì bằng, và lại con mình tuy gả đi ngoại quốc mà làm được một bà quốc-mẫu, thì điều vinh diệu lợi ích sau này lại càng nhiều hơn nữa. Nghĩ thế, vua bèn quyết ý.

Tục nước Chiêm-Thành có nhiều cách lạ lùng, như là những tiếng hát

của nước Chiêm nhiều động ai-bi, thế thâm ai nghe cũng phải xuống nước một, mà chính là cái động hát ấy làm cho bà Huyện-Trang càng nhớ nhà, nhớ cha mẹ anh em thêm nữa.

Lại nước Chiêm-Thành có nhiều nơi non cao sông thẳm, có rừng cây xanh, bao nhiêu cũng điện, đến đâu thấy đều có một vẻ êm đềm yên-ye, bà lý với cảnh tượng khi bà còn ở nước nhà, tuy là bà ở chốn thâm cung, nhưng được nhiều bề vui đẹp hơn lắm. Bà thường khi rút cảnh hoài tình, nỗi niềm cố quốc, muốn dậm quê hương, ngửa trông vàng nguyệt giọi lên cây dầm, những thế mà bà cũng phải cam thừa phận. Cũng dần dần bà khuy lẳng được, vì bà tự nghĩ rằng: phận làm con gái, mà được cái cơ-hội đem thân báo quốc, vinh hiển vô liên minh, há chẳng phải là chẳng đặng cho tâm thân mình ư!

Rồi đầu qua năm sau là năm Đinh-mùi (1307) vua Chiêm-Thành mất, mà tục ở nước Chiêm, hệ vua mất thì bà Hoàng-Hậu phải chết theo. Vua Trần Anh-Tông hay được tin ấy thì lấy làm lo sợ cho con gái mình, bèn sai Trần-khắc-Chung đi sứ sang nước Chiêm, đem lễ vật điếu-tử và tìm cách để cứu bà công-chúa cho được thoát nạn ấy. Khi Trần-khắc-Chung qua đến nơi bèn nói với quan nước Chiêm rằng: xin để bà Hoàng-hậu ra bớ sống làm lẽ cầu hôn vua đem về rồi bà sẽ lên hoả-dàn mà tuận-tử theo vua cho liện. Các quan nước Chiêm ngờ thật không dễ phông, còn bên này: Trần-khắc-Chung đã đặc sang chiếc thuyền nhỏ ở bờ sông; khi bà Huyện-Trang ra đến nơi bèn xuống thuyền rồi Trần-khắc-Chung hộ giá bà trốn về nước mình bình yên vô sự.

Xem một việc này thì biết được cái chánh sách người giao của vua Trần-Anh-Tông thật là sâu-sắc cao-khên lắm. Đem một mảnh hương nhan mà đổi lấy non sông trăm dặm. Nước Chiêm-Thành hiện nay đã mất nước, nhập về nước Nam ta và người Chiêm-Thành lại tuật chẳng nữa.

CÔNG-KING

Qui vị hành khách đến Cảnh-tho muốn cho được một chỗ nghỉ ngơi yên tĩnh, phòng the được sạch-sẻ, mát-mẻ và khoan khoái. Thì xin mời quí khách lại ngay nhà Khách sạn "Trung-chau lữ-quán" của chúng tôi nghỉ một lần thì chắc quí khách sẽ được vừa lòng.

Thời sự

Cảnh-tho

HAM HẢI ĐÀO NON Bữa 3 Juin rồi đây lúc 3 giờ chiều tại làng Phong-Hòa (Cảnh-tho) trời mưa xối-xả, Trần-thị-Liệt là gái mới nên 13, 14 tuổi ở nhà một mình giữ nhà cho bố nó đi bãi đầu. Cách vài cái nhà (đó chừng 150 thước tây) thì có nhà tên Nguyễn-văn-Thiện 29 tuổi là anh rể (chứ bác của thị Liet); tên Thiện đã có 2 đứa con rồi, mà tánh còn thêm chua tra ngo, thế khi thị Liet cũng rõ trước rằng: có một mình thị Liet ở nhà - và lại tuổi thị Liet tuy còn nhỏ, mà tác xem cũng vạm-vô tương, đào non ứng dặng, hoa sớm phe màu.

lại gặp trận mưa to, mình đến đó, một nó một mình, để gì nó đương cự cũng mình cho được ư. (?) mặt sự leo rờn hái trái. Dục, dục, dục riết. Thị Lien bu chạy vào nhà thị Liet, lúc bấy giờ thị Liet đang ngồi trên bộ vào, Thiện niêng cười ngỗn-ngỗn sắp lại choán vai, thị Liet đòi là lén, Thiện lẹ tay bùm miêng rồi ra sức bùm mà bồng thị Liet về phòng, nài quyết để cho mình cứ sự... bằng cái lời thì sáng dao thiệt đấy, tao đâm mày một cái, rồi tao đâm tao một cái, thả thả xuống dưới văng vông vông, vông thân... ư... ư... Thấy thế không em, phần bị trời mưa lớn, là không ai nghe, nên phải chịu phép để cho bà-nai mặt lình dậm chêm....

Rồi đầu khiến cho Thiện, dang phá trần hồng-hoàng, thỉnh linh chi của thị Liet dầm mưa chạy về nhà, dóm vô mùng thì Liet thấy có bộ đồ đơn-đong lo ra ngoài, chị ta tức mừng lên gặp Thiện con dang... chị của thị Liet tức như vậy, thì không thể nào dung cho được - Chị ta bèn tri hô lên, ai nấy lưu đến thấy vậy, mới cáo báo cho làng hay, lấy khai và giải nội vụ đến quan Biện-ly Cảnh-tho, ngài dạy đem tên Thiện vào khám, còn thị Liet thì giao cho quan Lương-Y khám xét. Ô hời Anh rể sanh bực quấy Nhè em vợ làm bậy Đồi nào thùng trâm voi Sao chẳng nghỉ Thiện.... mây...!

Giáo (Cai-cao)

HÀ ! NỊ TÀ NGỒ ! ... TIỂU ...

Lúc 7 giờ sớm mai ngày 18 Juin này, tên Ph. đến trại cửa ở vòm rạch Rau-râm (Cảnh-tho) mà mua ít cây tre bẻ. Lúc-lựa tre, (lẽ tự nhiên, mua thì phải để cho người la lựa chớ) xóc lên xóc xuống, dũa qua xỏ lại được kiếm tre 101 mà mua; chẳng lành thì chớ, tên chệp Lý-quốc (phải, cái tên Lý-quốc, hèn gì nó nói động nghe lý-quốc, kỳ là nó bắt phụ kỳ danh đó.) «hà ! nị có mua không mua thì thôi, nị làm bậy cái gì... nị có tù tiền trả không?... tiền na... 6-năm chày... ti... ti... lự hoài lự huy, nị không mua mà lự cái gì?... thời... ti... ti...» - Thấy nói động lý-quốc, Ph. nôi giận nói: « vậy chớ, nị bán, không cho người ta lựa sao ? » Lý-quốc; ti... ti... không bán cho nị... - Hai đảng tiếng lại lời qua, ai cũng muốn nói cao cho được phần hơn... lại bị dudi «ti... ti» như dudi là, Ph. phừng lông không dầm được, nên khi Lý-quốc xấp lại gần lấy tay xô Ph.. khoát bảo ti... ti... Ph. chụp tằm củi thương trên đầu trực mới cạo ừi lẳng cọt của Lý-quốc một cái cóc... phung máu... Lý-quốc ôm đầu la inh đi - trong tiệm chệp rô ra muốn binh lại nó mà đánh Ph., song Ph... tuy một mình mà chẳng hề khùng khiếp, đứng cầm miêng cũ, mắt hăm hăm chằm chằm bích tâu, hệ thau nào nhảy vào thì Ph. tá ráo - Tuy là ở ào lớn tiếng, nhưng mà cái giọng ào ào, nên đừng sắp hàng một bên chỉ tro Ph.. mà xi-xô xi-xô cũng nhau vậy thôi... kể hương chệp ập chuy đến, chủ tiệm tở bầy các việc, lấy khai 2 đảng rồi giải ra quán.

Chuyện ta tiểu một chút (mẫu pha mà) sanh việc kiện thưa làm gì cho thất công, hệ ai lỗi, cũng nên xin lỗi nhau mà giải hòa cho xong, để ngày giờ lo làm ăn, khá hơn - a lên thưa thêm tởn kém.... ừch gì!

HẶC-PHAN-DỊC.

CHẾT VỀ TAY THẮNG ĐIỆN Ngày 10 Juin 1926, lúc 3 giờ chiều tại làng Thời-lai Nguyễn-thị-Lương 47 tuổi, vì có việc đi đến nhà rề của chị ta cùng ở gần với nhau cách chừng 40 thước tây. Vào nhà, thị Lương đang ngồi nói chuyện làm ăn với một người đàn-bà ở trong nhà đó; thỉnh lình tên Tông, vẫn bấy lâu hay có cơn khùng điên; nhưng không khuỷu phải gì đến ai, nên

Advertisement for 'Lương-y DEHAUT' medicine, featuring an illustration of a man and text describing its benefits for various ailments.

đề nó ở trong nhà; ấy cũng vì linh cốt nhực mà cha mẹ anh em tên Tông không ở để em nó ở Nhà-thương nuôi bịnh điên ở Biên-hóa - đang ngũ yên giấc ở bên bộ ván bên kia, không biểu giống gì dục nó, vung ngổ dầy, sáng thấy cái mắt vọt non bên ngọt để gần đó, Tông chụp mắt nhậy tới đang thằn lợc phấp một mắt rất mạnh trúng lưng thị Lương té nhào dưới đất, huyết lưu mạng địa. - Chém rồi Tông cầm mắt đứng ngẩn-ngơ đó, ai nấy xúm bắt trói nó lại và lo cứu cấp thị Lương. Hỡi ôi ! vilt sâu thấu phôi, nên ít giờ sau hôn thị-Lương riu riu xuống này, giả tử trần thế. Oan mạng thay !

Avis D'adjudication

Province de Cantho. Lieu, date et heure de l'adjudication: Bureaux de l'Inspection de Cantho, le 30 Juin 1926, à neuf heures du matin. Objet: Entreprise de fourniture de matériaux d'empierrement nécessaires à la construction d'une route communale N°48 (De Phung-hiep à Hélèneville) dans la Province de Cantho. Importance approximative: 8.000\$00. Cautionnements provisoire & définitif: 200\$00 & 4.000\$00. Bureaux où le Cahier des charges peut être consulté: Bureaux de l'Inspection de Cantho, bureau de la Subdivision des Travaux Publics de Cantho et au 4° bureau du Gouvernement de la Cochinchine à Saigon.

PROVINCE DE SADEC

Avis D'adjudication. Lieu, date et heure de l'adjudication: Inspection de Sadeç, le Jeudi 1er Juillet 1926, à neuf heures. OBJET: Construction d'une Maison commune au village de TAN-THUAN-DONG (Délégation de Caolanh). Importance approximative des travaux: 2.533\$00 (provisoire) 45\$00 (définitif) 90.00. Bureaux où le dossier d'adjudication peut être consulté: 4e Bureau du Gouvernement à Saigon, Inspection de Sadeç et Bureau du Chef de Subdivision des Travaux-Publics à Sadeç.

LỜI RAO

Kính lời cùng quan khách dặng tương: Tôi mới dọn một cái nhà ngủ để hiệu là: HOTEL TRẦN-ĐẠT (Nghĩa lợi khách lữ) môn bãi 26, đường kinh lếp Delanoue ở ngay nhà hát bóng Casino, châu-thành Cảnh-tho. Có dọn mười sáu cái phòng sạch-sẻ, khoan khoái và đẹp đẽ lắm. Trong mỗi cái phòng có đèn chường điện dặng kêu bồi; tại nhà ngủ có telephone số 16, liên hệ cho quan khách chuyện vắng với người quen ở xa; có bàn cơm lậy. Bồi thiết tha và có lễ nghi. Vậy xin quan khách có dịp ghé nghỉ một chuyến thì biết, chớ tôi không dám bao chuỗi nhiều lời. Nay kính, HOTEL TRẦN-ĐẠT, Cảnh-tho-Ville

